

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม ศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษา ภาคเหนือ

A Development of an Education Management Model Based on the Multicultural Education for Ethnic Student Groups in Higher Education Institutions of Northern Thailand

เชษฐภูมิ วรรณไพศาล และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ 2) วิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ และ 3) พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ระดับปริญญาตรี จำนวน 356 คนที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ จำนวน 11 แห่ง ประจำภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 และกลุ่มผู้บริหารสถาบัน กลุ่มผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา กลุ่มอาจารย์ผู้สอน กลุ่มละ 1 คน จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที (t-test) และการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มีความคาดหวังในการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถาบัน องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และ องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา 2) แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์พบ 5 แนวปฏิบัติ ได้แก่ ศูนย์พหุวัฒนธรรม การออกแบบหลักสูตร ความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ และนโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3) รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ การเรียนรู้

แบบอิงเนื้อหา (content-based) การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความต้องการที่จำเพาะเจาะจง (adapting to specific needs) การถ่ายโอนความรู้ข้ามวัฒนธรรม (transferring intercultural knowledge) การหลอมรวมชุมชนนิสิตนักศึกษา (integrated student community) การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (participatory administration) สรุปคือ CATIP Model

คำสำคัญ: การพัฒนา/รูปแบบ/การจัดการศึกษา/พหุวัฒนธรรมศึกษา/นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The purposes of this research were: 1) to explore current conditions and problems in education management for ethnic students at higher education institutions in northern Thailand; 2) to determine best practices that promote such education management; and 3) to develop and examine a model of the same using descriptive research methodology. The sample group comprised 356 ethnic students, at bachelor degree level, in the second semester for the year 2014 and 33 persons, each representing a group of institution executives, of directors of the student quality development departments, and of the faculties from 11 higher education institutions. The research instruments were a questionnaire and an interview. The statistics employed for analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, and Chi-square test.

The findings can be summarized as follows: 1) the students have, with a statistical significance, expectations of education management in all aspects, such as element 1-institution administration, element 2-curriculum and instructional management, and element 3-student quality development; 2) there are 5 best practices-a center for multicultural education, curriculum design, sensitivity to diverse culture, preservation of national identity, and participative education provision policy; and 3) an education management model consisting of content-based learning, adapting to specific needs, transferring intercultural knowledge, integrating the student community, and participatory administration, or, in short, the CATIP model

KEYWORDS: DEVELOPMENT / MODEL / EDUCATION MANAGEMENT / MULTICULTURAL EDUCATION / ETHNIC STUDENTS

บทนำ

แนวคิดการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมอาจจะเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทยในขณะเดียวกันสถานการณ์จำนวนนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่กลับพบว่านิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มีปัญหาในเรื่องการปรับตัวและการใช้ภาษา (จุไรพร จิตพิทักษ์, 2553) ซึ่งสาเหตุสำคัญดังกล่าวส่งผลให้คุณภาพในการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ตามสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในภาคเหนือมีปัญหาและผลกระทบดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งนำไปสู่การถดถอยคุณภาพการศึกษา และลดทอนศักยภาพการเรียนรู้ของตัวนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เอง

อย่างไรก็ตาม สถาบันอุดมศึกษาไทย ยังไม่มีแนวปฏิบัติหรือรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เป็นการเฉพาะกลุ่มภูมิภาคซึ่งต้องได้รับการพัฒนามาจากพื้นฐานสภาพบริบทและข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้ นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระบบและวิธีการ การบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบันรวมทั้งความมั่นคงของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาและการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาพื้นที่ภาคเหนือ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเป็นไปตามทิศทางการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยในภาพรวมของประเทศ ประกอบกับการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพการเรียนรู้ที่พร้อมจะก้าวเดินไปด้วยกันในศตวรรษที่ 21 จึงควรจะได้มีการศึกษาเพื่อ

พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือขึ้น ภายใต้สภาพปัจจุบันและบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมภาคเหนือของไทยอย่างเร่งด่วน

การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของไทยได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน ลีซู ลาหู่ อาข่า และไทใหญ่ เนื่องจากพื้นที่ภาคเหนือมีกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ใน 11 สถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือที่มีข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อย่างเป็นทางการของสถาบัน

การวิจัยครั้งนี้ใช้ขอบเขตการศึกษาจากผลงานวิจัยของเรนน (Renn, 2004) กับผลงานวิจัยของ Banks and Banks (2010) ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเด็นการวิจัยเป็นกลุ่มองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ 12 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถาบัน ได้แก่ นโยบายสถาบัน วัฒนธรรมองค์กร เจตคติ ความเชื่อ การกระทำของบุคลากร การมีส่วนร่วมของชุมชน ภาษา / ภาษาถิ่นของสถาบัน องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ หลักสูตรแผน รูปแบบการเรียนรู้ของสถาบัน รูปแบบการสอนและกลวิธีการสอน รูปแบบของหลักสูตรและรายวิชา สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา ได้แก่ การให้คำปรึกษา และระบบการช่วยเหลือดูแลนิสิตนักศึกษา

[illegible]

แผนภาพ 1 รายละเอียดของกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับผลิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์^{๔๖} ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ”

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธพัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ” มีกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งแสดงได้ในแผนภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ
2. วิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์
3. พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธพัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 นิสิตนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือที่มีที่ตั้งในเขตภาคเหนือ ประกอบด้วย 11 สถาบัน ดังนี้

1. กลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยนเรศวร 2) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. กลุ่มมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2) มหาวิทยาลัยพะเยา และ 3) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
3. กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

4) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคพายัพ

1.2 ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และอาจารย์ผู้สอนนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่กลุ่มนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี สังกัดในสถาบันอุดมศึกษาที่มีที่ตั้งในเขตภาคเหนือ 11 สถาบัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือจำนวน 11 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อน ± 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 356 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษา กลุ่มอาจารย์ผู้สอนนิสิตนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มละ 1 คนต่อ 1 สถาบันในภาคเหนือ จำนวนทั้งหมด 11 สถาบัน รวมจำนวน 33 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นจริงและความคาดหวังเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

2.2 แบบสัมภาษณ์ในรายละเอียดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับ

นิสิตนักศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถาบัน ผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และกลุ่มอาจารย์ผู้สอน

2.3 แบบประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือซึ่งเป็นการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลและเอกสารรับรองจากมหาวิทยาลัยขอความอนุเคราะห์ไปยังสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือจำนวน 11 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการใช้แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการนัดหมายวันเวลาและสถานที่เพื่อการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งส่งประเด็นการสัมภาษณ์ไปล่วงหน้า

ตาราง 1 สภาพปัจจุบันและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

รายการ	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	ความคาดหวัง		แปลผล	t	p
	$\bar{X}$	SD		$\bar{X}$	SD			
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถาบัน								
1. ด้านนโยบายสถาบัน	2.84	1.304	ปานกลาง	3.28	1.327	ปานกลาง	5.046	.007**
2. ด้านวัฒนธรรมองค์กร	2.66	1.345	ปานกลาง	3.22	1.360	ปานกลาง	4.269	.003**
3. ด้านเจตคติ ความเชื่อและการกระทำของบุคลากร	3.03	1.335	ปานกลาง	3.37	1.430	ปานกลาง	8.278	.000
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.12	1.330	ปานกลาง	3.53	1.376	มาก	3.975	.011*
5. ด้านภาษา/ภาษาถิ่นของสถาบัน	3.00	1.368	ปานกลาง	3.25	1.346	ปานกลาง	11.023	.001**
องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน								
1. ด้านรูปแบบของหลักสูตรและรายวิชา	2.75	1.566	ปานกลาง	3.13	1.407	ปานกลาง	7.791	.001**
2. ด้านรูปแบบการเรียนรู้ของสถาบัน	2.75	1.306	ปานกลาง	3.26	1.461	ปานกลาง	6.819	.001**
องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา								
1. ด้านการให้คำปรึกษา	2.89	1.386	ปานกลาง	3.44	1.270	ปานกลาง	7.969	.000
2. ด้านระบบการช่วยเหลือดูแลนิสิตนักศึกษา	2.87	1.399	ปานกลาง	3.35	1.286	ปานกลาง	4.444	.004**
รวม	2.88	1.371	ปานกลาง	3.31	1.363	ปานกลาง	9.514	.000

หมายเหตุ * $p < 0.05$ หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

** $p < 0.01$ หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยหากพบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วนตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์สาระ (content analysis) ประกอบด้วยการใช้ค่าความถี่ ร้อยละ การจัดระเบียบข้อมูล การจัดกลุ่มข้อมูล การสังเคราะห์ และการหารูปแบบจากข้อมูล

4.3 แบบประเมินร่างรูปแบบ โดยการประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ (connoisseurship)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

จากตาราง 1 สภาพปัจจุบันและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ พบว่ามีจำนวน 7 ด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านนโยบายสถาบัน ที่ระดับ .01 ($t = 5.046$, $p = .007$) ด้านวัฒนธรรมองค์กร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.269$, $p = .003$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 3.975$, $p = .011$) ด้านภาษา/ภาษาถิ่นของสถาบัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 11.023$, $p = .001$) ด้านรูปแบบของหลักสูตรและรายวิชา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 7.791$, $p = .001$) ด้านรูปแบบการเรียนรู้

ของสถาบัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 6.819$, $p = .001$) และด้านระบบการช่วยเหลือดูแลนิสิตนักศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.444$, $p = .004$)

2. ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จากกลุ่มผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และกลุ่มอาจารย์ผู้สอนนิสิตนักศึกษาชาติพันธุ์ ได้ผลดังตาราง 2

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยศึกษาจากแนวปฏิบัติที่ดีของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ จำนวน 24 มหาวิทยาลัย ได้ผลดังตาราง 3

จากตาราง 3 แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 24 มหาวิทยาลัยแสดงให้เห็นว่าแนวปฏิบัติที่ดีที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ใช้มากที่สุดซึ่งมีค่ามากกว่า ร้อยละ 60 ใน 5 อันดับ ได้แก่ แนวปฏิบัติ ศูนย์พหุวัฒนธรรม (Center for multicultural education) ร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ แนวปฏิบัติ การออกแบบหลักสูตร (curriculum design) โดยคิดเป็นร้อยละ 83.33 ลำดับต่อมา คือ แนวปฏิบัติความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย (inter-cultural sensitivity) มีค่าร้อยละ 70.83 ในอันดับต่อมาคือ แนวปฏิบัติ การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ (state oriented) มีค่าร้อยละ 66.67 และแนวปฏิบัติ นโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (participation policy) มีค่าร้อยละ 62.50

ตาราง 2 แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จากแบบสัมภาษณ์

แนวปฏิบัติที่ดี	กลุ่มผู้บริหาร สถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มผู้อำนวยการกอง พัฒนาคุณภาพนักศึกษา	กลุ่มอาจารย์ผู้สอน
ยุทธศาสตร์ในการจัดการ ศึกษาตามแนวทาง	การส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย และการอยู่ร่วมกัน หล่อหลอมความเป็นอัตลักษณ์ตามวัฒนธรรมองค์กร		
	63.64%	72.73%	72.73%
รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การจัดการศึกษาสำหรับนิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์	มีสำนักงานตัวช่วยสำหรับการให้คำปรึกษากับ ทุกกรณีของนักศึกษา		มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนตัวของนักศึกษา
	63.64%	72.73%	72.73%
แนวทางการส่งเสริมคุณภาพ ของนิสิตนักศึกษากลุ่ม ชาติพันธุ์	ส่วนใหญ่จะมีวิชาศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ หลากหลายให้นักศึกษามีกิจกรรมสาธารณะและ แสดงออกเชิงวัฒนธรรมของตนเอง		มีบางรายวิชา/สาขาที่ศึกษา ประเพณีวัฒนธรรมของ ชาวต่างชาติเป็นหลัก
	54.55%	63.64%	81.82%
การส่งเสริมความไวต่อการ ข้ามวัฒนธรรมสำหรับนิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์	มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กับนักศึกษาปกติโดยผ่านการทำกิจกรรม กลุ่มเพื่อให้นักศึกษามีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและเกิดทักษะในการเรียนรู้และไวต่อการ ข้ามวัฒนธรรม		
	72.73%	63.64%	81.82%
แนวคิดการจัดการศึกษาตาม แนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์	การส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายและส่งเสริมเอกลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์		
	81.82%	63.64%	72.73%
การส่งเสริมการดำรงความ เป็นไทยสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์	มีการส่งเสริมให้นักศึกษาชาติพันธุ์เรียนรู้วัฒนธรรมและความเป็นไทยตามวัฒนธรรมของสถาบัน โดยการให้นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นไทย เพื่อให้นักศึกษาเป็น บัณฑิตในอุดมคติของสถาบัน		
	81.82%	72.73%	63.64%
หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนที่มี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์	มูลนิธิโครงการหลวงให้การสนับสนุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้ทุนการศึกษา สำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์		
	63.64%	72.73%	54.55%
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ต้องการความร่วมมือหรือ ความช่วยเหลือ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. เทศบาล ฯลฯ		หน่วยงานภาคเอกชนหรือ รัฐวิสาหกิจต่างๆ
	54.55%	45.45%	36.36%

ตาราง 3 แนวปฏิบัติที่ดี (good practice) ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

ข้อ	แนวปฏิบัติที่ดี	จำนวน	ร้อยละ
1	ศูนย์พหุวัฒนธรรม (Center for multicultural education)	24	100.00
2	การออกแบบหลักสูตร (curriculum design)	20	83.33
3	ความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย (inter-cultural sensitivity)	17	70.83
4	การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ (state oriented)	16	66.67
5	นโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (participation policy)	15	62.50
6	การพัฒนาภาวะผู้นำนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ (leadership student development)	11	45.80
7	การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ (professional development)	10	41.70
8	การเสริมสร้างพลังอำนาจนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ (student empowerment)	10	41.70
9	โปรแกรมให้คำปรึกษา (mentoring programs)	9	37.50
10	ศูนย์สัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ (academic achievement center)	8	33.33

ตาราง 4 สภาพจริงและความคาดหวังที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและแนวปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวข้อง

รายการ	สภาพจริง		ความคาดหวัง		t	p	แนวปฏิบัติ ที่ดี
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถาบัน							
ด้านนโยบายสถาบัน	2.84	1.304	3.28	1.327	5.046	.007**	PP
ด้านวัฒนธรรมองค์กร	2.66	1.345	3.22	1.360	4.269	.003**	IC
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.12	1.330	3.53	1.376	3.975	.011*	PP
ด้านภาษาและภาษาถิ่นของสถาบัน	3.00	1.368	3.25	1.346	11.023	.001**	SO
องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน							
ด้านรูปแบบของหลักสูตรและรายวิชา	2.75	1.566	3.13	1.407	7.791	.001**	CD
ด้านรูปแบบการเรียนรู้ของสถาบัน	2.75	1.306	3.26	1.461	6.819	.001**	CM
องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา							
ด้านระบบการช่วยเหลือดูแลนิสิตนักศึกษา	2.87	1.399	3.35	1.286	4.444	.004**	SO
χ^2 3.960; df = 1; p. = .047							

หมายเหตุ * p < 0.05 หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

**p < 0.01 หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ และตอนที่ 2 วิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ ได้ผลการวิเคราะห์ที่สามารถนำมาพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ ซึ่งทำการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้งหมด 3 องค์ประกอบ 7 ด้าน และจากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ โดยแนวปฏิบัติที่ดีที่พบสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ คือ

CM หมายถึง ศูนย์พหุวัฒนธรรม (center for multicultural education)

CD หมายถึง การออกแบบหลักสูตร (curriculum design)

IC หมายถึง ความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย (sensitivity to diverse culture)

PP หมายถึง นโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (participative education provision policy)

SO หมายถึง การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ (preserve national identity)

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบสถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test: χ^2) เกี่ยวกับ

สภาพจริงและความคาดหวังในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน กับแนวปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 แนวปฏิบัติ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .047$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งสภาพจริงและความคาดหวังในแต่ละองค์ประกอบกับแนวปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 แนวปฏิบัตินั้น มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันในทุกๆ ด้าน

4. ผลการศึกษาการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีโดยสามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาร่างเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของประเทศไทย โดยมีการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้รูปแบบจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ และ 4) แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษา นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือเป็น CATIP Model โดยแสดงไว้ในแผนภาพที่ 2 และรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนปรากฏผลดังนี้

4.1 หลักการ

สถาบันอุดมศึกษาควรบูรณาการมโนทัศน์ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ให้มีคุณภาพ และอัตลักษณ์ที่เหมาะสมในบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย แนวคิดหรือมโนทัศน์ แนวทางการจัดการศึกษา และกระบวนการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมศึกษา ดังนี้

4.1.1 แนวคิดหรือมโนทัศน์ มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อผู้เรียนทุกคน โดยมีความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ในสถานศึกษาและมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดในสถานศึกษา

4.1.2 แนวทางการจัดการศึกษา เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาในลักษณะองค์รวม ไม่ได้จำกัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเท่านั้น

4.1.3 กระบวนการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรม มีเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรม เพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน

4.2 วัตถุประสงค์

4.2.1 การเปลี่ยนแปลงนโยบายสถาบัน และระบบการเรียนการสอน ได้แก่ ความเป็นธรรมในการศึกษาและความเป็นเลิศทางการศึกษา และมีความสามารถในการทักษะพื้นฐาน โดยการศึกษา พุทธวัฒนธรรมต้องผ่านการตรวจสอบอย่างมีวิจารณ์รอบด้านเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถาบัน

4.2.2 การเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาความรู้ด้านชนชาติและวัฒนธรรม โดยผู้สอนต้องตรวจสอบตนเองทั้งในด้านอคติ ความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการสอนและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังต้องสร้างความเข้าใจผู้คนและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นรอบตัว สร้างความเข้าใจโลกและความสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกทั้งยังต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้เรียนในการอคติของผู้เรียนและมีการตรวจสอบความลำเอียงของตนเองอยู่เสมอ

4.2.3 การมีส่วนร่วมของสังคมและชุมชน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสังคม ความสามารถในการเข้าสังคมที่มีลักษณะพุทธวัฒนธรรม การพัฒนาตน ทศนคติและค่านิยมที่ชัดเจน และการให้อำนาจกับบุคคลเพื่อการปฏิรูปสังคม ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักประการหนึ่งของการศึกษา ที่เน้นความเป็นพุทธวัฒนธรรม

4.3 แนวปฏิบัติที่ดีมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

4.3.1 การเรียนรู้แบบอิงเนื้อหา (C: Content-based learning)

การเรียนรู้แบบอิงเนื้อหาเป็นการบูรณาการทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการคิดและการเรียนรู้ให้เข้ากับเนื้อหาของแต่ละวิชา ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์ประจำวิชาและระหว่างสาขาวิชา โดยจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความยืดหยุ่นสูงโดยขึ้นอยู่กับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

4.3.2 การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความต้องการที่จำเพาะเจาะจง (A : Adapting to specific needs)

การปรับเปลี่ยนในรายละเอียดต่าง ๆ เช่น หลักสูตร กระบวนวิชา รูปแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การสอบ เป็นต้น เพื่อให้เข้ากับความต้องการที่จำเพาะเจาะจงสำหรับนิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ เน้นการส่งเสริมและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างเท่าเทียมกันให้พร้อมต่อการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ที่คอยให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งความพร้อมทางด้านบุคลากรในด้านนี้จะต้องเพียงพอต่อจำนวนนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4.3.3 การถ่ายโอนความรู้ข้ามวัฒนธรรม (T: Transferring intercultural Knowledge)

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปรับตัวสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เช่น การเปิดพื้นที่กิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนิสิตนักศึกษาทั่วไบนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผ่านชมรมหรือองค์กรนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ การเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ได้รับสิทธิได้เข้าไปเป็นสมาชิกสภานิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดนโยบาย และแนวทางการพัฒนาของกลุมนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เอง

4.3.4 การหลอมรวมชุมชนนิสิตนักศึกษา (I : Integrated student community)

การหลอมรวมชุมชนนิสิตนักศึกษากลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายให้สามารถอยู่ร่วมกันภายในสถาบันการศึกษาเดียวกันได้อย่างดีนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สถาบันจะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันของทั้งสถาบัน ไม่ว่านิสิตนักศึกษา

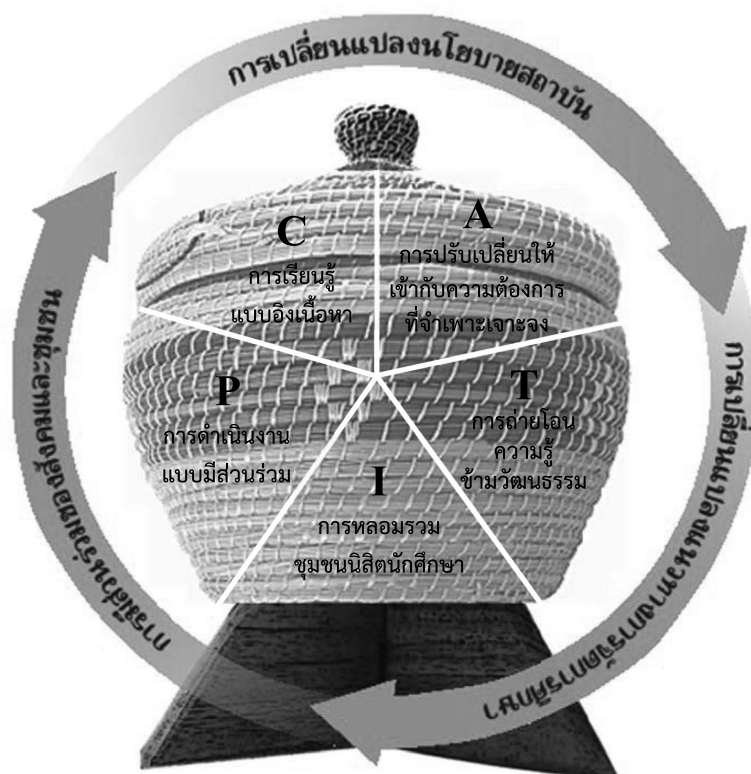
จะมาจากประเทศใด ชาติพันธุ์ใด ถึงแม้จะมีความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต แต่ความแตกต่างเหล่านั้นก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน บนพื้นฐานของความเข้าใจ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกัน อาจารย์ ผู้สอน ผู้บริหาร รวมถึงสังคมภายนอกสถาบัน

4.3.5 การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (P : Participatory administration)

มหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้องค์กรทั้งรัฐ เอกชน ที่ทำงานเกี่ยวกับชาติพันธุ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือการดำเนินกิจกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพของบัณฑิตที่ตรงตามต้องการของสถาบันการศึกษา

4.4 ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ มีเป้าประสงค์หลักในการพัฒนาการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาที่มีคุณภาพและส่งเสริมอัตลักษณ์ที่เหมาะสมในบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ ภายใต้การดำเนินนโยบายและแนวปฏิบัติที่ดีจากสถาบันอุดมศึกษา

แผนภาพ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา
กลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือพบว่า นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มีความคาดหวังในการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกองค์ประกอบชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาแบบพุทธวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญในการทำให้ระบบการศึกษามีความเข้มแข็งขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนาความรู้ความสามารถของนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนทุกคนจะมีโอกาสเท่าเทียม

กันและประสบความสำเร็จในการศึกษาตามศักยภาพที่ตนเองมี โดยมีการปฏิรูปการจัดการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งในด้านของ ค่านิยมขององค์กร นโยบายองค์กร โครงสร้างองค์กร กฎเกณฑ์ของสถาบันอุดมศึกษา หลักสูตร สื่อการสอน การประเมินผล ตลอดจนการบริหารองค์กรที่สนับสนุนรูปแบบการจัดการศึกษาแบบพุทธวัฒนธรรมและระหว่างวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งถือเป็นการพัฒนาไปทุก ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องจัดการศึกษาภายใต้บริบทสังคมพุทธวัฒนธรรมของเรนน (Renn,

2004) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาผิวสีที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในเขตตอนกลางและตะวันออกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 6 แห่ง เพื่อต้องการหาแนวปฏิบัติอุดมศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนิสิตนักศึกษาผิวสีในสถาบันอุดมศึกษา อันเกิดจากปัญหาความรู้สึกแปลกแยกและขาดการยอมรับในสังคมหมู่เพื่อนนิสิตนักศึกษาด้วยกัน โดยเรนน์พบว่า มีข้อสรุปที่เกี่ยวข้องอยู่หลายประการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างและพัฒนาในหลายๆ แนวทาง ได้แก่ การประเมินผล การเปลี่ยนแปลงนโยบาย การสร้างพื้นที่การต้อนรับสำหรับนักศึกษาที่มีเชื้อชาติหลากหลาย ความหลากหลายเชิงโครงสร้าง หลักสูตรการเรียนการสอน และการก้าวข้ามพรมแดน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Bank and Bank (2010) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดการศึกษาที่เป็นพหุวัฒนธรรมไว้ว่า จะต้องประกอบด้วยหลักสำคัญที่จะต้องศึกษาอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1) แนวคิดหรือมโนทัศน์ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อผู้เรียนทุกคนโดยมีความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ในสถานศึกษาและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดในสถานศึกษา 2) แนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาในลักษณะองค์รวมไม่ได้จำกัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเท่านั้น และ 3) กระบวนการทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม เป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรมเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน

2. จากผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริม

การจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีที่มหาวิทยาลัยในต่างประเทศส่วนใหญ่ใช้มากที่สุด ซึ่งมีค่ามากกว่าร้อยละ 60 ใน 5 อันดับ ได้แก่ ศูนย์พหุวัฒนธรรม (Center for multicultural education) การออกแบบหลักสูตร (curriculum design) ความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย (sensitivity to diverse culture) การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ (preserve national identity) นโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (participative education provision policy) ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องจัดการศึกษาภายใต้บริบทสังคมพหุวัฒนธรรมของเรนน์ (Renn, 2004) และสอดคล้องกับ Bank and Bank (2010) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมไว้ว่า จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องสามารถแยกแยะความแตกต่าง ทักษะคิด และการรับรู้ได้อย่างละเอียดรอบด้าน รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นพหุวัฒนธรรมให้ออกมาสู่ภายนอกชั้นเรียนด้วยซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสถาบัน

3. แนวปฏิบัติที่ดีจากรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือนำเสนอในรูปแบบ CATIP จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

(CATIP) ที่มีองค์ประกอบ 5 แนวปฏิบัติที่ได้นั้นมีความสอดคล้องกันกับการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาของ Banks and Banks (2010) ดังนี้ 1) การเรียนรู้แบบอิงเนื้อหา (C: Content-based learning) สอดคล้องในแนวทางการ บูรณาการเนื้อหา (Content integration) 2) การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความต้องการที่จำเพาะเจาะจง (A: Adapting to specific needs) สอดคล้องในแนวทางกระบวนการสร้างความรู้ (Knowledge contraction) 3) การถ่ายโอนความรู้ข้ามวัฒนธรรม (T: Transferring intercultural Knowledge) สอดคล้องในแนวทางการลดความมีอคติ (Prejudice reduction) 4) การหลอมรวมชุมชนนิสิตนักศึกษา (I: Integrated student community) สอดคล้องในแนวทางความยุติธรรมในการจัดการเรียนการสอน (Equity pedagogy) และ 5) การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (P: Participatory administration) สอดคล้องในแนวทางการเสริมอำนาจทางวัฒนธรรมในสถาบัน (Empowering culture)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ ควรมีเป้าหมายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางวิชาการและทักษะชีวิต ซึ่งจำเป็นต่อความก้าวหน้าในอาชีพการงานของบัณฑิตกลุ่มชาติพันธุ์ในอนาคต

1.2 หน่วยงานต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยและติดตามประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จัดทำเป็นฐานข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ได้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแต่ละ

สถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือที่มีสถาบันวิจัยทางสังคม ควรเป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ

1.3 ควรร่วมกันจัดให้มีการประชุมวิชาการด้านการพัฒนาการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์เพื่อเป็นหลักในการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา เสริมสร้างองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงผู้สนใจโดยทั่วไปในกระบวนการจัดการศึกษาสำหรับสถาบันการศึกษาในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เนื่องด้วยวิธีการดำรงชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละพื้นที่มีนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันออกไป

2.2 ควรมีการศึกษาในเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับนิสิตนักศึกษาผิวสีในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ มหาวิทยาลัยในประเทศสมาชิกอาเซียน หรือมหาวิทยาลัยที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันแต่ศึกษาต่างสถาบัน เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ ที่จะทำให้เข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้สภาพการเรียนรู้บริบทแห่งการเรียนรู้ บุคลิกลักษณะการเรียนรู้ในแต่ละชาติพันธุ์ เป็นต้น

2.4 ควรมีการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยนี้ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้และพัฒนา รูปแบบหรือนวัตกรรมในการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาที่มีความเหมาะสมและทันสมัยต่อสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

2.5 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพจริงและความคาดหวังเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบหรือวิธีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมและเหมาะสมสำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ได้แก่ lesbian (เลสเบี้ยน), gay (เกย์), bisexual (ไบเซ็กชวล) และ transgender หรือ transsexual (คนข้ามเพศ) ที่ปรากฏและดำรงตนในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จุไรพร จิตพิทักษ์. (2553). *วัยรุ่นชาติพันธุ์ชายขอบกับการปรับตัวในเมืองเชียงใหม่: กรณีศึกษาวัยรุ่นปกาเกอะญอ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาการพัฒนาลังคม บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). *ธรรมรัฐและธรรมราชฎีก์กับองค์การประชาสังคม*. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เนื่องในวาระครบรอบ 50 ปี คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

ภาษาอังกฤษ

- Banks, J. A., & Banks, C. A. (2010). *Multicultural education, issues and perspectives* (7th ed.). Hoboken: John Wiley & Sons.
- Brenton, R., Isajiw, W. W., Kakbach, W. E., & Reitz, J. G. (1990). *Ethnic identity and equality: Varieties of Experience in a Canadian City*. Toronto: University of Toronto Press.
- Burnett, R. (1994). The odds of going straight: Offenders own predictions. In *Sentencing, quality and risk: Proceedings of the 10th annual conference on research and information in the probation service*. Birmingham: University of Loughborough, Midlands Probation Training Consortium.
- Gay, G. (2010). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (2nd ed.). New York: Teachers College Press.
- Hofstede, G. (1980). *Cultures consequences: International differences in work-related values*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Keeves, P. J. (1988). *Educational research methodology, and measurement: An international handbook*. Oxford, England: Pergamon Press.
- Kroeber, A. L., & Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A critical review of concepts and definitions*. U.S.A: Harvard University printing office Cambridge Massachusetts.
- Phinney, J. S. (1990). Ethnic identity in adolescents and adults: Review of research. *Psychological Bulletin*, 108, 499-514.
- Renn, K. A. (2004). *Mixed race students in college: The ecology of race, identity and community on campus*. Albany: State University of New York Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: introductory analysis* (3rd ed). New York: Harper & Row.

ผู้เขียน

นายเชษฐภูมิ วรรณไพศาล นิสิตสาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: chetthapoom@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิภา ปรัชญพฤทธิ อาจารย์ประจำสาขาวิชา อุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: apipa.p@chula.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร. อรรถพร พงษ์วาท กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาการศึกษา และอาจารย์พิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่